

Голопич Інна Миколаївна кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри українознавства факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ. 61080, м. Харків, проспект Ландау, 27, e-mail: golopychinna@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-1831-9752>

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ КОМПОНЕНТІВ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Анотація. У статті акцентовано увагу на необхідності удосконалення підготовки поліцейських до професійного спілкування. Ефективне виконання професійних обов'язків правоохоронцями полягає у застосуванні ними правильної стратегії й поведінки в сучасних умовах й обумовлена знаннями та вміннями професійного спілкування з керівниками, колегами, різними верствами населення, а також з правопорушниками, які нерідко не бажають співпрацювати з правоохоронцями. Підготовка майбутніх поліцейських у вищих закладах зі специфічними умовами навчання має бути спрямована на формування компонентів готовності до професійного спілкування, що сприятиме кращому встановленню контактів, розв'язанню конфліктних ситуацій, самоконтролю й саморегуляції власних професійних дій, зокрема комунікативних і мовних.

З огляду на це постає необхідність розроблення певної методики підготовки курсантів до професійного спілкування як сукупності педагогічних засобів позитивного впливу – інноваційних прийомів, методів і форм, ІКТ-засобів професійного навчання – на формування готовності курсантів до професійного спілкування в правоохоронній діяльності на підготовчому, тренувальному та коригувальному етапах.

Особливістю такої методики є те, що на кожному етапі мають бути сформовані компоненти готовності майбутніх поліцейських (мотиваційно-професійний, змістовно-функціональний, морально-етичний).

Задля реалізації такої методики на тренувальному етапі запропоновано, з метою підвищення професійного рівня і надання глибоких педагогічних знань, проводити заняття й тренінги для молодих викладачів, оскільки саме вони відіграють домінуючу роль у підготовці майбутніх поліцейських до професійної комунікації.

Під час тренувального етапу рекомендовано використовувати потенціал навчальної дисципліни «Українська мова професійного спрямування», для формування в курсантів уявлення про професійне спілкування, офіційну мову й мовлення поліцейського, індивідуальний стиль мовлення службовця, службовий мовний етикет правоохоронця.

У процесі коригувального етапу пропонується застосовувати інформаційно-комунікативні технології, які значно розширюють можливості дистанційного професійного спілкування поліцейських, а нові форми роботи викликають інтерес до професійної діяльності в сучасних контекстах.

Ключові слова: професійна підготовка поліцейських, спілкування, курсанти, правоохоронна діяльність, методи формування готовності майбутніх поліцейських до професійного спілкування, мовна підготовка, інформаційно-комунікаційні технології.

Golopych Inna Mykolaivna, Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer at the Department of Ukrainian Studies of Faculty № 2 of Kharkiv National University of Internal Affairs, Landau Avenue, 27, Kharkiv, Ukraine, e-mail: golopychinna@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-1831-9752>

METHODS FOR FORMATION OF THE COMPONENTS OF READINESS OF FUTURE POLICE OFFICERS FOR PROFESSIONAL COMMUNICATION

Abstract. The article emphasizes the need to improve police training for professional communication. The effective performance of professional duties by police officers consists in application of the correct strategy and behavior under present-day conditions and it is stipulated by the knowledge and skills of professional communication with management, colleagues, various social groups, as well as offenders who are often reluctant to cooperate with law enforcement. The training of future police officers in higher institutions with specific educational conditions should be aimed at the formation of components of readiness for professional communication, which promotes better connection, conflict resolution, self-control, and self-regulation of own professional activities, particularly communicative and linguistic ones.

Therefore there is a need to develop a specific method for training cadets for professional communication as a set of pedagogical means of positive influence, such as innovative techniques, methods and forms, ICT-based professional training is used to train cadets' readiness for professional communication in law enforcement activity at the preparatory, training and corrective stages.

The peculiarity of this method is that the components of readiness of future police officers (motivational and professional, informative and functional, moral and ethical must be formed at each stage.

In order to implement this method, it is proposed to conduct classes and training courses for young teachers during the training phase with a purpose of proficiency enhancement and provision of deep pedagogical knowledge, as they are the dominant actors in training of future police officers for professional communication.

During the training phase it is recommended to use the potential of the training discipline "Ukrainian Language for Professional Direction", to form the concept of professional communication, official language and speech of the policeman, individual style of speech, official language etiquette of law enforcement among the cadets.

In the course of the correction phase, it is proposed to apply information and communication technologies that substantially enhance opportunities for remote professional communication of police officers, and new forms of work arouse interest in professional activities in modern contexts.

Keywords: professional training of police officers, communication, cadets, law enforcement activity, methods to train cadets' readiness for professional communication, language training, information and communication technologies.

Постановка проблеми. Останніми роками суспільство перебуває у стані стресу і тривожності. Наряду з COVID-19 існує ще багато інших факторів, які призводять до нестабільної поведінки людей, а також породжують негативний, навіть агресивний, настрій у суспільстві. За таких умов, особливої уваги набуває професійна діяльність правоохоронців, головним завданням якої є попередження й розв'язання конфліктних ситуацій серед різних верств населення. Однак з боку населення є нарікання на неякісну роботу поліцейських, а саме: грубе ставлення до громадян, некоректне пояснення причини накладання штрафу, невміння розв'язувати конфліктні ситуації. Усе це свідчить про недостатню підготовку поліцейських до професійного спілкування під час навчання у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загалом, мета, завдання, зміст, вимоги й специфіка професійної діяльності правоохоронців, розкривається в працях відомих українських і зарубіжних науковців, як-от: Т. Брик, О. Загребельний, С. Іщенко, В. Пеньков, А. Пожедаєв, О. Федоренко, В. Ягупов та інші.

У їхніх наукових працях йдеться про проблеми підготовки майбутніх фахівців до професійного спілкування, у зв'язку зі специфікою підготовки до різних видів діяльності, специфічні чинники, що негативно впливають на ефективність професійного спілкування правоохоронців (тривожність й агресивність у розмові поліцейського, високий рівень його нервово-психічної напруги, непередбаченість виникнення конфліктних ситуацій, нестійка емоційна сфера й невміння контролювати себе), стимулювання курсантів до формування власного стилю професійного спілкування, використання активних методів і форм професійного навчання, моделювання професійних ситуацій, застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для зворотнього зв'язку між викладачами й курсантами, використання потенційних можливостей суспільно-гуманітарних дисциплін, як: психологія, іноземні мови, соціологія, педагогіка, політологія, українська мова за професійним спрямуванням, філософія тощо (С. Капітанець, Д. Коваленко, Р. Kushnir, Я. Нечепорук, Є. Смірнова, О. Туринська А. Чепелюк, Р. Федорищак).

Проте проблема формування компонентів готовності майбутніх поліцейських до професійного спілкування у вищих закладах зі специфічними умовами навчання не стала предметом спеціального дослідження.

Мета статті. Теоретично обґрунтувати методи формування готовності майбутніх поліцейських до професійного спілкування у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Представити методику підготовки майбутніх поліцейських до професійного спілкування як сукупність педагогічних засобів позитивного впливу – інноваційні прийоми, методи і форми, ІКТ-засоби професійного навчання – на формування готовності курсантів до професійного

спілкування в правоохоронній діяльності на підготовчому, тренувальному, коригувальному етапах.

Особливістю такої методики є те, що на кожному етапі мають бути сформовані компоненти готовності майбутніх поліцейських (мотиваційно-професійний, змістовно-функціональний, морально-етичний).

Виклад основного матеріалу. Система цілеспрямованої підготовки поліцейських до професійного спілкування у вищих закладах зі специфічними умовами навчання є інноваційним підходом до реформування правоохоронної діяльності, а моделювання її змісту має задовольнити вимоги громадян нашої країни щодо комунікативної компетентності правоохоронців. Однією із суттєвих ланок цієї системи є удосконалення науково-педагогічного складу з питань підготовки курсантів до професійного спілкування, створення сприятливих умов, для розвитку їхнього комунікаційного потенціалу та побудови міжособистісних стосунків. Як відомо, стиль спілкування розуміється як усталена система способів та прийомів, які використовують комуніканти в процесі взаємодії. Особливої уваги стилям спілкування приділено в педагогіці під час вивчення змісту модуля «Основи педагогічної майстерності». Зазначимо, що стилі спілкування вимагають сформованої організаторської техніки.

Під час опитування молодих викладачів у Харківському національному університеті внутрішніх справ, що мають досвід науково-педагогічної роботи 1-3 роки (разом 25 осіб), на запитання «Чи виникають у них проблеми в нестандартних комунікативних ситуаціях із курсантами та студентами?», 75% відповіли – так, 25% відповіли – іноді. У викладачів виникають труднощі в доборі матеріалу та проведенні ділових ігор з урахуванням специфіки професійного спілкування [1]. Це свідчить про те, що під час спілкування викладачів зі студентами мають місце ситуації, у яких вони відчують певні труднощі комунікативного характеру.

Потреби в підвищенні кваліфікації викладачів із питань підготовки курсантів до професійного спілкування обумовлені ще й тим, що у вищих закладах зі специфічними умовами навчання існують проблеми авторитарного стилю педагогічної діяльності [2; 3], недостатньо високого рівня сформованості педагогічної компетентності, особливо в молодих викладачів [4], відсутності досвіду поведінки в нестандартних комунікативних ситуаціях з курсантами, а також створення іншомовного середовища [5].

Як зазначають дослідники (А. Войтович, О. Діденко), у військовому колективі переважає авторитарний стиль педагогічної діяльності викладачів та офіцерів [2; 3]. Це можна пояснити тим, що існують статутні відносини, які вимагають дисциплінованості й мобільного реагування на обставини. Такі відносини регламентовані й прописані в різних директивах і постановах державного значення. Викладачі й офіцери вимагають від курсантів чіткого дотримання статутних вимог, а молоді люди не підготовлені до специфічних умов навчання. Виникають проблеми, пов'язані з перевищенням своїх повноважень у випадку з викладачами та офіцерами, фізичним і моральним перевтомленням курсантів, їхньою емоційною нестабільністю.

Оскільки на *підготовчому етапі* зазначеної методики домінантну роль у підготовці майбутніх поліцейських до професійної комунікації будуть відігравати викладачі, то необхідно приділити увагу підвищенню їх професійного рівня.

Учений Т. Суслов [4] описує підготовку молодих викладачів до професійної діяльності у вищих закладах зі специфічними умовами навчання. Разом із цим, автор наголошує на важливості надання молодим викладачам глибоких педагогічних знань із загальної педагогіки, теорії виховання і дидактики, реалізації ними практичних умінь і навичок педагогічної техніки в процесі викладання військово-спеціальних дисциплін і в роботі з курсантами. Однак, у переліку ознайомчих дій викладачів, які приступили до роботи з курсантами, відсутні питання формування міжособистісних відносин у військовому колективі та підготовка учасників освітнього процесу до професійного спілкування.

Тому виникає необхідність формувати й удосконалювати педагогічну майстерність викладачів із питань підготовки курсантів до професійного спілкування в системі підвищення кваліфікації, зокрема в Школі педагогічної майстерності. З цією метою слід упроваджувати інноваційні технології професійного розвитку особистості, які ґрунтуються на знаннях методичного моделювання психологічних особливостей навчання дорослої людини. Перевага в таких методах надається інформаційно-комунікаційному й проєктно-впроваджувавальному аспектам, які найкраще реалізуються завдяки інтерактивним технологіям.

Організація підготовки поліцейських до професійного спілкування у вищих закладах зі специфічними умовами навчання має здійснюватися не лише викладачами суспільно-гуманітарного циклу, але й викладачами фахово-військового циклу. У таких закладах більшість викладачів працюють без педагогічної освіти. Тому їм необхідно проходити підвищення кваліфікації в Школі педагогічної майстерності незалежно від стажу роботи.

У Школі педагогічної майстерності пропонується прочитати лекції з культури мовлення і педагогічного спілкування, які сприятимуть оволодінню викладачами основами педагогічної майстерності з питань підготовки курсантів до професійного спілкування, формуванню знань і вмінь співробітництва в освітньому процесі; організувати самостійну роботу викладачів; провести з ними практичні заняття.

Завдяки прослуханій лекції й проведеним практичним заняттям та самостійній роботі викладачі зможуть розширити й удосконалити свої знання щодо ознак культури мовлення та етики мовленнєвої комунікації, і навчитися працювати зі студентами й курсантами, враховуючи психолінгвістичні аспекти комунікації.

До таких аспектів слід віднести:

а) використання комунікантами спільних знакових систем, що гарантує адекватність кодування й декодування інформації;

б) передбачення й подолання комунікативних бар'єрів і труднощів, зумовлених мотиваційно-операційними, національно-культурними, соціально-груповими соціально-психологічними відмінностями учасників комунікації;

в) урахування індивідуально-психологічних характеристик суб'єктів комунікації, рівня сформованості комунікативних навичок і вмінь, рівня попереднього лінгвістичного й лінгвістичного досвіду комунікантів;

г) мінімізація викривлення (перекручування), або втрати (витоку) інформації.

Також для викладачів будуть корисними такі поради:

1. Викладачам під час педагогічного спілкування слід виявляти такт і повагу до курсантів, прикладом своєї поведінки демонструвати правила професійного етикету.

2. Використовувати освітній потенціал навчальної дисципліни «Українська мова професійного спрямування» для засвоєння курсантами основ мовленнєвої культури.

3. Викладачам, які не мають педагогічної освіти, пропонувати педагогічні майстерні, на яких вони матимуть можливість засвоювати знання й уміння педагогічного спілкування, такту, мовленнєвої культури.

4. Створювати іншомовне середовище, у якому курсанти мають усвідомити значущість іноземних мов у своїй професійній діяльності та розширювати межі власної самореалізації.

З метою формування мотиваційно-професійного компонента готовності майбутніх поліцейських до професійного спілкування викладачам можна запропонувати провести *тиждень культури мови* на факультетах.

А також варто залучати викладачів до розроблення технології підготовки курсантів до професійного спілкування у ЗВО.

Засвоєні викладачами знання й вміння з педагогічної майстерності й спілкування у Школі педагогічної майстерності мають позитивно сприяти виробленню стилю педагогічної діяльності, формуванню здатності до співробітництва й ефективної комунікативної взаємодії. Культура мовленнєвої діяльності допоможе створити сприятливе середовище для підготовки курсантів до професійного спілкування.

Тренувальний етап. Доцільність цього етапу полягає в тому, що поліцейські не мають натренованих комунікативних умінь, і як результат – нерідко припускаються помилок під час усного спілкування з правопорушниками й потерпілими. Це утруднює розв'язання спірних питань, усунення наслідків протиправних дій, а також загострює конфліктну ситуацію, породжує негативне ставлення населення до правоохоронців.

Ефективному професійному спілкуванню, мовному етикету й діалогічній взаємодії курсанти навчаються на заняттях із навчальної дисципліни «Українська мова професійного спрямування».

Для організації тренувального етапу нами було розроблено систему вправ, зміст яких можна використати для формування змістово-функціонального компонента готовності майбутніх поліцейських до професійного спілкування в ЗВО. Наприклад, на заняттях за темою «Усне професійне спілкування

правоохоронця», після розгляду стилів спілкування (авторитарний, примітивний, маніпулятивний, офіційно-діловий) курсантам пропонується виконати вправи на вміння розрізняти комунікативні стилі у спілкуванні. Викладач пропонує курсантам розділитися на групи й змодельовати один зі стилів спілкування (авторитарний, маніпулятивний, діловий, примітивний), добираючи відповідну лексику й використовуючи певні жести й пози, якщо цього вимагає стиль. Також увага приділяється дистанції між співрозмовниками. Потім, із виходом у вільний простір в аудиторії, вони демонструють його одногрупникам, а ті у свою чергу мають впізнати, що це за стиль і визначити, хто виконав завдання краще за всіх.

Для набуття навичок із техніки управління діалогом курсанти мають виконати завдання, у якому вони застосовують техніку «короткої розмови» (Small-Talk). Пропонується знайти коротку тему для розмови (з метою встановлення контакту) в ситуації напруги. Для цього вони мають поділитися на пари і по черзі продемонструвати початок контакту із людиною.

З метою оволодіння технікою управління діалогом та поглиблення з бесідником контакту, курсантам пропонується вправа «комплімент». З групи обираються 5 осіб у яких треба знайти позитивні сторони й описати їх за допомогою компліментів. Потім не називаючи імені курсанти по черзі описують одногрупника, а інші мають сказати про кого йде мова.

Специфіка правоохоронної діяльності пов'язана з постійною взаємодією її учасників – правоохоронних органів і різних верств населення. Така взаємодія вимагає підготовки поліцейських до професійного спілкування в службових ситуаціях. Як свідчить досвід роботи, знання й уміння організації взаємодії в професійній діяльності формуються завдяки використанню сучасних педагогічних технологій, зокрема інтерактивних технологій.

З позиції концептуальних засад професійного спілкування поліцейських такі техніки мають певні особливості, а саме:

1. Метою інтерактивних технік є пізнання й розкриття комунікативного потенціалу майбутніх поліцейських засобами стимулювання до взаємодії. Такими засобами можуть бути традиційні й нетрадиційні методи та форми роботи з курсантами.

2. Змістовим компонентом інтерактивних технік є інтегровані знання й уміння професійного спілкування поліцейських і знання та уміння процесів самості (самопізнання, самовдосконалювання, саморозвиток, самореалізація), розкриття й тренування яких відбувається завдяки професійному самовихованню.

3. Інтерактивні техніки мають бути спрямовані на формування лідерських якостей поліцейських, оскільки вони працюють у команді та ефективність розв'язання професійних завдань залежить від правильної реалізації ідеї командоутворення.

Особлива увага приділяється вивченню сутності діалогічного мовлення. Розглядається типова структура діалогу: стимул (привітання, звертання, запитання) і реакція (відповідь на стимул); і його типовий зміст (прохання, наказ, попередження, з'ясування, роз'яснення, заспокоєння, команда). На практичних

заняттях курсантам пропонується виконати завдання, де вони повинні швидко встановити контакт і знайти коротку тему для розмови на початку контакту з людиною, у ситуації напруги.

Пограти в імітаційну гру «Опитування громадян». Від кожної мінігрупи (усього 4 групи) виступають представники, які відтворюють ситуацію опитування. Головною метою гри є відпрацьовування вміння встановлювати й підтримувати контакт, отримувати необхідну для укладання протоколу інформацію.

На занятті з теми «Стилі сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні», курсанти вивчають стилі мовлення, які обслуговують певні сфери суспільної діяльності правоохоронців і відповідно до цього мають свої особливості добору й використання мовних засобів (лексики, фразеології, граматики, фонетики).

Більш поглиблено вивчаються офіційно-діловий та науковий стиль.

Науковий стиль *характеризується* широким використанням термінології як загальної так і спеціальної.

Тож курсантам із метою кращого засвоєння української юридичної термінології і використання її в подальшому у своїй діяльності пропонується виконати такі вправи:

1. Випишіть із юридичної енциклопедії значення термінів «право», «акт», «адвокат», «прокурор», «анонімний», «грабіжник», «громадський», «власник», «довідка», «апеляція», «громадянин», зробивши бібліографічний опис із зазначенням сторінки. Доберіть синоніми до цих термінів.

2. Використовуючи юридичну літературу (монографії, статті, періодичні, навчальні видання) доберіть і запишіть по 5-6 загальнонаукових, міжгалузевих і вузькоспеціальних термінів. Поясніть їх значення.

Курсанти мають знати: норми сучасної літературної мови й мовні засоби, які використовуються у професійному спілкуванні; особливості творення та вживання юридичних термінів; найбільш поширені в правознавчій сфері мовні штампи, кліше. У них мають бути сформовані відповідні вміння й навички з української мови а саме: знати норми літературної мови й реалізовувати їх у мовленні; стилістично правильно висловлювати власну думку; послуговуватися лексичним багатством української мови, уживати слова відповідно до їхнього значення; добирати мовні засоби відповідно до професійної сфери діяльності; орієнтуватися в термінологічній системі свого фаху; дотримуватися національних стандартів системи термінів; вміти формулювати визначення понять; користуватися різними видами словників, довідковою літературою та іншими допоміжними джерелами, потрібними для самостійного вдосконалення мовної культури; безпомилково укладати документи.

Дослідник Д. Коваленко [6] довів, що етико-правова підготовка майбутніх офіцерів на основі поєднання виховної роботи має відбуватися в процесі вивчення дисциплін гуманітарного циклу. У такому випадку формуються компоненти готовності майбутнього офіцера до здійснення морально-правової поведінки. Це сприяє формуванню успішному спілкуванню й діяльності майбутніх офіцерів у військовому середовищі.

У процесі *коригувального етапу* варто застосовувати ІКТ з метою розширення можливостей дистанційного професійного спілкування поліцейських. Дослідники Р. Валєєв, F. Mainaiev, L. Rybalko [7; 8] наголошують на тому, що ІКТ є ефективним засобом передачі навчальної інформації, котрий розширює межі спілкування студентів і сприяє обміну досвідом. Цінною у межах дослідження є ідея створення віртуального освітнього середовища, у якому курсанти мають змогу не лише збільшувати обсяг навчальної інформації, але й спілкуватися та долучатися до співробітництва. Прикладом такого середовища є MOODLE – Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment (модульне об'єктно зорієнтоване динамічне навчальне середовище), завдяки якому надається широкий набір комунікативних інструментів (форуми, чати, особисті повідомлення, блоги), анкети, опитування, завдання Wiki, що потребують об'єднання здобувачів освіти.

Значущість застосування ІКТ полягає в розширенні можливостей дистанційного професійного спілкування поліцейських, а нові форми роботи викликають інтерес до професійної діяльності в сучасних контекстах. Разом із цим виявляються потреби в іншомовному спілкуванні [5].

Особливу цінність мають завдання для самоконтролю. Наведемо приклади.

1. Поясніть, як Ви розумієте поняття «спілкування» і «комунікація»
2. Які існують види спілкування? На підставі яких критеріїв їх вирізняють?
3. У чому полягає відмінність між побутовим й офіційно-діловим спілкуванням?
4. Який термін часу для ефективного мовлення є найоптимальнішим?
5. Назвіть невербальні засоби спілкування, яка їхня роль у процесі комунікації?
6. Які чинники, на Вашу думку, впливають на поведінку й спілкування жінок і чоловіків?
7. Назвіть особливості ділового спілкування. Які комунікативні закони варто враховувати під час ділового спілкування?
8. У чому полягає зміст поняття «етикет»? Які види етикету ви знаєте?
9. Від чого залежить вибір етикетних мовних формул?

Ще раз зазначимо, що нині активізується питання підвищення якості освітніх послуг, упровадження в освітній процес активних методів і форм навчання студентів і курсантів. Поясненням цього слугує повільне реформування вищої освіти в Україні, недостатньо високий рівень використання ІКТ в освітніх цілях, низька результативність підготовки майбутніх фахівців.

Поліцейським бракує вмінь щодо грамотного й виваженого спілкування з населенням. Можна наводити приклади незадоволення громадянами роботою поліцейських, однак це не розв'язує проблему підготовки працівників правоохоронних органів до професійного спілкування, дотримання ними етики й культури взаємовідносин. Як свідчить досвід роботи у вищих закладах освіти зі специфічними умовами навчання, до професійного спілкування поліцейські спеціально не готуються. Розв'язання цієї проблеми вимагає зусиль як від науково-педагогічного складу, так і від студентів та курсантів.

Учена В. Вихрущ [9] наводить педагогічну характеристику інтерактивної технології веб-квест, розкриває її методичний потенціал. На думку автора залучення майбутніх офіцерів до колективної роботи з використанням Інтернет-ресурсів позитивно впливає на формування їхньої корпоративної культури. Слід зазначити, що О. Загребельний [10] також звертає увагу на роль колективної форми роботи правоохоронців, а її ефективність, на його думку, залежить від уміння спілкуватися.

Нам імпонує думка авторів К. Журби та І. Шкільної [11] про те, що квест допомагає гравцям навчитися співпраці в команді, розуміти та дослухатися до думки іншої людини, правильно й точно сприймати інформацію, звертати увагу на першочергове завдання. Така гра є емоційно насиченою й сприяє розвитку активності, ініціативності, комунікативності, креативності, мобільності.

Дотичною до теми статті є методична праця О. Грабовської [12], у якій описується методика навчання правам людини через участь у міських квестах (теренових іграх) поєднаних із роботою з документами. Характерним є те, що інформація про географічне розташування і компетенції органів та інститутів, дотичних до сфери прав людини, поєднується зі знанням процедур та навичок підготовки документів, необхідних для відстоювання окремих прав. На думку автора, саме таке навчання в реальних умовах найкраще забезпечує розуміння сфери повноважень державних органів, відповідальних за дотримання та захист прав людини, а також ролі окремих людей та неурядових організацій у процесах забезпечення поваги до людської гідності та захисту прав людини.

Висновки. Розроблено методику підготовки майбутніх поліцейських до професійного спілкування у вищих закладах освіти зі специфічними умовами навчання як сукупність педагогічних засобів позитивного впливу (інноваційні прийоми, методи й форми, ІКТ-засоби професійного навчання) на формування готовності курсантів до професійного спілкування в правоохоронній діяльності на підготовчому, тренувальному, коригувальному етапах із метою формування готовності поліцейських до професійного спілкування.

З'ясовано, що на підготовчому етапі варто приділити увагу підвищенню кваліфікації науково-педагогічного складу. Викладачі повинні більше приділяти уваги підготовці поліцейських до професійного спілкування у ЗВО. Засвоєні викладачами знання й вміння з педагогічної майстерності й спілкування у Школі педагогічної майстерності сприятимуть виробленню стилю педагогічної діяльності, формуванню здатності до співробітництва й ефективної комунікативної взаємодії. Культура мовленнєвої діяльності допоможе створити сприятливе середовище для підготовки курсантів до професійного спілкування.

Для організації тренувального етапу необхідно використовувати потенціал дисципліни «Українська мова професійного спрямування», для якої нами було розроблено систему вправ, зміст яких можна використати для формування змістово-функціонального компонента готовності майбутніх поліцейських до професійного спілкування в ЗВО.

Специфіка правоохоронної діяльності вимагає підготовки поліцейських до професійного спілкування в службових ситуаціях. Як свідчить досвід роботи, знання й вміння організації взаємодії в професійній діяльності формуються

завдяки використанню сучасних педагогічних технологій, зокрема інтерактивних технологій.

У процесі *коригувального етапу* варто застосовувати ІКТ, що значно розширюють можливості дистанційного професійного спілкування поліцейських.

Ступінь сформованості зазначеної готовності визначає ефективність проведення професійного спілкування в процесі розв'язання професійних завдань і зумовлює вдосконалення професійної компетентності курсантів.

Література:

1. Дідух Л. І. Формування готовності до професійного спілкування майбутніх рятувальників Державної служби з надзвичайних ситуацій. *Інформаційні технології в освіті* : зб. наук. пр. ; гол. ред. О. В. Співаковський. Херсон : ХДУ, 2013. Вип. 15. С. 249 – 254.
2. Войтович А. І. Формування індивідуального стилю педагогічної діяльності викладача вищого військового навчального закладу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2007. 244 с.
3. Діденко О. В. До проблеми професійної адаптації викладачів вищих військових навчальних закладів. Вісник нац. академії Держ. прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки. № 4. 2010. [file:///C:/Users/Admin/Downloads/Vnadps_2010_4_6%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/Vnadps_2010_4_6%20(1).pdf)
4. Суслів Т. Специфіка професійної діяльності молодого викладача у вищому військовому закладі. Зб. наук. праць Нац. академії держ. прикордонної служби. Серія: Педагогічні науки. № 2 (4). 2016. С. 162 – 171.
5. Брик Т. О. Обґрунтування педагогічних умов для формування вмінь професійного іншомовного спілкування майбутніх офіцерів. Теорія і практика управління соціальними системами. Теорія, історія та досвід розвитку пед. думки. № 4. 2010. С. 111 – 119.
6. Коваленко Д. В. Педагогічні основи етико-правової підготовки майбутнього офіцера в умовах вищого військового навчального закладу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Харків, 2006. 20 с.
7. Валеев Р. Г. Формування пізнавальної самостійності курсантів вищих навчальних закладів системи МВС України засобами інформаційних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Луганськ : ЛНУ, 2013. 362 с.
8. Rybalko L., Mainaiev F. CONSIDERATION OF SPECIFICS OF TRAINING STUDENTS OF THE SOCIAL AND HUMANITARIAN PROFILE WHEN USING INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY IN THE EDUCATIONAL PROCESS. Development trends in pedagogical and psychological sciences : the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine : monograph / edit. by authors. 1st ed. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2018. 626 p. pp. 560 – 581.
9. Вихрущ В. О. Технологія веб-квест у формуванні корпоративної культури курсанта-прикордонника: методичний аспект. *Вісн. Нац. акад. Держ. прикордонної служби України. Педагогічні науки*. Вип. 3. 2013. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2013_3_2 (дата звернення: 12.10.2021).
10. Загребельний О. В. Нові освітні орієнтири формування готовності майбутніх правоохоронців до професійної самореалізації в роботі з особовим складом. *Теорія та методика навчання та виховання* : зб. наук. праць. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2018. Вип. 45. С. 29 – 44.
11. Журба К., Шкільна І. Квест як засіб формування національно-культурної ідентичності підлітків. *Рідна шк.* № 11-12 (листопад-грудень). 2017. С. 44 – 52.
12. Грабовська О. Розробка квестів про права людини : методичні матеріали. Львів, 2015. 25 с.

References:

1. Didukh L. I. (2013). Formuvannia hotovnosti do profesiinoho spilkuvannia maibutnikh riaduvanykh Derzhavnoi sluzhby z nadzvychainykh sytuatsii [Formation of readiness for professional communication of future rescuers of the State Emergency Service]. *Informatsiini tekhnologii v osviti*, 15. 249–254 [in Ukrainian].
2. Voitovych A. I. (2007). *Formuvannia indyvidualnogo stylu pedahohichnoi diialnosti vykladacha vyshchoho viiskovoho navchalnogo zakladu* [Formation the individual style of pedagogical activity of a teacher of a higher military educational institution]. (Candidate's thesis). Khmelnytskyi, Ukraine [in Ukrainian].
3. Didenko O. V. (2010). Do problemy profesiinoy adaptatsii vykladachiv vyshchyykh viiskovykh navchalnykh zakladiv [To the problem of professional adaptation of teachers of higher military educational establishments]. *Visnyk nats. akademii Derzh. prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriya: Pedahohichni nauky*. 4. Retrieved from [file:///C:/Users/Admin/Downloads/Vnadps_2010_4_6%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/Vnadps_2010_4_6%20(1).pdf) [in Ukrainian].
4. Suslov T. (2016). Spetsyfika profesiinoy diialnosti molodoho vykladacha u vyshchomu viiskovomu zakladi [Specificity of professional activity of a young teacher in a higher military institution]. *Zb. nauk. prats Nats. akademii derzh. prykordonnoi sluzhby. Seriya: Pedahohichni nauky*, 2 (4). 162-171. [in Ukrainian].
5. Bryk T. O. (2010). Obgruntuvannia pedahohichnykh umov dlia formuvannia vmin profesiinoho inshomovnoho spilkuvannia maibutnikh ofitseriv [Substantiation of pedagogical conditions for formation of skills of professional foreign language communication of future officers]. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymi systemamy. Teoriia, istoriia ta dosvid rozvytku ped. dumky*. 4. 111-119 [in Ukrainian].
6. Kovalenko D. V. (2006). Pedahohichni osnovy etyko-pravovoi pidhotovky maibutnoho ofitsera v umovakh vyshchoho viiskovoho navchalnogo zakladu [Teaching basics of ethical and legal training future officers in terms of higher military educational institutions] (Abstract of candidate's thesis). Kharkiv, Ukraine [in Ukrainian].
7. Valieiev R. H. (2013). Formuvannia piznavalnoi samostiinosti kursantiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv systemy MVS Ukrainy zasobamy informatsiinykh tekhnologii [Formation of cognitive independence of cadets of higher educational institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine by means of information technologies]. (Candidate's thesis). Luhansk, Ukraine [in Ukrainian].
8. Rybalko L., Mainaiev F. (2018). Consideration of specifics of training students of the social and humanitarian profile when using information and communication technology in the educational process. Development trends in pedagogical and psychological sciences : the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine. 560-581. Riga: «Baltija Publishing» [in English].
9. Vykhrushch V. O. (2013). Tekhnologii veb-kvest u formuvanni korporatyvnoi kultury kursanta-prykordonnyka: metodychnyi aspekt [Web quest technology for corporate culture of a border cadet: a methodical aspect]. *Visnyk Nats. akad. Derzh. prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Pedahohichni nauky*. 3. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2013_3_2 [in Ukrainian].
10. Zahrebelnyi O. V. (2018). Novi osvichni oriiientyry formuvannia hotovnosti maibutnikh pravookhorontsiv do profesiinoy samorealizatsii v roboti z osobovym skladom [New educational guidelines for formation of future law enforcement officers' readiness for professional self-realization in work with personnel]. *Teoriia ta metodyka navchannia ta vykhovannia*, 45. 29-44. Kharkiv: KhNPU n. a. G.S. Skovoroda [in Ukrainian].
11. Zhurba K., Shkilna I. (2017). Kvest yak zasib formuvannia natsionalno-kulturnoi identychnosti pidlitkiv [Quest as a means of forming the national and cultural identity of adolescents]. *Ridna shk.* 11-12. 44-52. [in Ukrainian].
12. Hrabovska O. (2015). Rozrobka kvestiv pro prava liudyny : metodychni materialy [Development of human rights quests: methodological materials]. Lviv [in Ukrainian].